

והוינן: איך מותר לעשות גומא בתוך ביתו, והא אמרת ברישא שאין שוחטין לגומא כלל!

אמר אבוי: רישא בגומא שבשוק שאין לשחוט לתוכה משום חוקי המינים, אבל בבית אין איסור לשחוט לגומא כלל.

אמר ליה רבא: והא מודקתני סיפא: ובשוק לא יעשה כן, מכלל דרישא לאו בשוק עסקינן אלא בבית!

אלא אמר רבא: הכי קאמר: אין שוחטין באופן שהדם ישפך ישר לתוך גומא כל עיקר ואפילו בבית, כי זה מנהג המינים, והרובצה לנקר [לנקות] חצרו שלא תהיה מלוכלכת בדם, כיצד הוא עושה? עושה מקום שהדם ישפך לשם חוץ לגומא, ושוחט ודם שותת ויורד מהחריץ לגומא, ובשוק לא יעשה כן שלא יחקה את הצדוקים אף שהוא משנה קצת ממנהגם, שהרי אין הוא צריך לנקות את השוק (447).

תניא כוותיה דרבא: היה מהלך בספינה, ואין לו מקום בספינה לשחוט, מוציא ידו חוץ לספינה ושוחט, ודם שותת ויורד על דופני הספינה, וכעין ששינו במשנתנו שמותר לשחוט על גבי כלים והדם נשפך מהם לים.

אין שוחטין לגומא כל עיקר, אבל עושה גומא בתולך ביתו בשביל שיכנס הדם לתוכה. בגמרא מבואר פירוש המשנה.

ובשוק לא יעשה כן אף שהדבר מותר בבית, כדי שלא יחקה את הצדוקים (446), כי דבר זה הוא מחוקותיהם לשחוט לבורות, והעושה כן מחזיק ידיהם.

גמרא:

שינו במשנתנו: אין שוחטין לתוך לתוך ימים... אבל שוחט הוא לתוך עוגה של מים.

ומקשינן: מאי שנא לתוך ימים דלא שוחטים, משום דאמרי לשרא דימא קא שחיט, ויש בזה משום חשד, אם כן לתוך עוגה של מים נמי יש חשד דאמרי לבבואה [לפרצוף] שלו הנראה במים קא שחיט!

אמר רבא: באמת אין לשחוט לתוך עוגה עם מים נקיים ובעבורים שנו שבהם הצורה לא ניכרת.

שינו במשנתנו: אין שוחטין לגומא כל עיקר, אבל עושה גומא בתולך ביתו בשביל שיכנס הדם לתוכה.

לתוך היס. [דף י"ג ב תוד"ה בין].

לעבודה זרה [עיין רש"י ד"ה בדיקה אחריו].

447. במסכת שבת אמר רב: כל מקום שאסרו חכמים מפני מראית העין אפילו בחדרי חדרים אסור. [שבת ס"ב ב].

ואומרים התוספות, שאין להקשות על דברי רב ממה שאנחנו מחלקים בין שחיטה בשוק לשחיטה בבית, כי רב אמר את דבריו רק במקרה

446. הרי"ף גרס "מינים" ולא "צדוקים".

יתכן שהצנזור החליף מינים שהם הנוצרים לצדוקים. ועיין רמב"ם פ"ד הט"ז שפסק ששחיטת הצדוקי כשרה אם ראינו ששחט כהלכה, מוכח שהצדוקים לא חשודים על עבודה זרה. ובגמרא משמע שעשיית גומא הוא חוק

ואין שוהט לגומא כל עיקר, והרובצה לנקר הצרו, כיצד הוא עושה? עושה מקום חוץ לגומא ושוחט, ודם שותת ויורד לגומא, ובשוק לא יעשה כן משום שנאמר "בחוקותיהם לא תלכו" (448) [ויקרא י"ח ג].

ואם עשה כן, צריך בדיקה אחריו שמא הוא מין שעובד עבודת כוכבים, ואם ימצא שהוא מין — יבדלו מיינו (449).

מתניתין:

משנה זו עוסקת בשוחט בהמת חולין חוץ

לעזרה ואומר ששוהט אותה לשם קרבן (450). אמירה זו אינה אלא דברי הבל, ודין הבהמה להיות מותרת ככל בהמת חולין. אמנם חז"ל פסלו שחיטה זו משום מראית העין (451) של שכניו הרואים אותו (452) שוחט לשם קרבן וחושבים שעתה גם הקדיש את הבהמה לקרבן זה, והוא שוחט קדשים ואכלם בחוץ (453).

גזירה זו נאמרה רק בשוחט לשם קרבן שיכול אדם להקדישו, אבל בשוחט לשם קרבן חובה שאינו יכול להקדישו אם אינו מחוייב בו, אין לחוש משום מראית העין, שכן יודעים שכניו (454) שדבריו דברי הבל,

להלכה. [מגיד משנה פ"ב מהלכות שחיטה ה"כ].

451. כך מפרש רש"י.

כתבו אחרונים, שמלשון הטור משמע שלא כפירוש רש"י, אלא שאנו חוששים שבאמת השוחט הקדיש את הבהמה. [בית יוסף ודרישה יור"ד ריש סימן ה'].
ועיין תוספות יו"ט בד"ה שנים אוזוין.

452. יש אומרים, שאם שחט לשם קרבן בחדרי חדרים — אין הבהמה נאסרת, ואף על פי שכל דבר שאסרו חכמים משום מראית העין — אסור אפילו בחדרי חדרים, זה דוקא לכתחילה, אבל בדיעבד אין אוסרים משום מראית העין כשנעשה הדבר בצינעא. [פרי מגדים משבצות זהב סימן ה' ס"ק א'].
453. נחלקו הפרי חדש והתבואות שור אם הבהמה אסורה בהנאה כדין שחוטי חוץ, או שלא אסרו אותה אלא באכילה. [תבואות שור סימן ה' ס"ק ו'].
454. הגמרא אומרת שלפעמים חוששים

שאם יראו אותו בחדרי חדרים יחשדו בו כמו שיחשדו אותו כשעושה בשוק, אבל כאן מבינים שבחצירו עושה גומא כדי לנקר אותה. [תוד"ה ובשוק].

448. התורת חיים אומר, שהלאו ד"בחוקותיהם לא תלכו" אינו אלא בשוחט בשוק לגומא, שאין בזה טעם, והמינים עושים זאת כחוק, אבל בשוחט בבית ישר לתוך הגומא, אף שאסור לעשות כן לכתחילה, אין בזה משום "בחוקותיהם לא תלכו" מפני שעושה כן כדי לנקר חצירו, ובדבר שיש בו טעם אין משום איסור "בחוקותיהם לא תלכו".

449. הרשב"א מדקדק מלשון רש"י שמותר לאכול משחיטתו ולא מוציאם אותו מחזקת כשרות עד שנדע שהוא מין. [תורת הבית בית א' שער ג].

ולדעת הרמב"ם אסור לאכול משחיטתו עד שיתברר שאינו מין. [פ"ב מהלכות שחיטה ה"ן].

450. יש דעה בראשונים, שדיני משנה זו לא נוהגים בזמן הזה שאין הקרבת קרבנות, אבל הרמב"ם ורוב הפוסקים הביאו דיני משנה זו

והבהמה מותרת.

השוחט חולין לשם עולה או לשם זבחים [שלמים] או לשם אשם תלוי או לשם פסח או לשם תודה⁽⁴⁵⁵⁾ — שחיטתו פסולה.

ורבי שמעון מכשיר מפני שהוא לא חש למראית העין⁽⁴⁵⁶⁾.

היו שנים או חזין בסכין אחד ושוחטין, אחד שחט לשום אחד מכל אלו, ואחד שחט שחיטה רגילה שהיא לשום דבר כשר — שחיטתו פסולה⁽⁴⁵⁷⁾.

השוחט לשם חטאת, לשם אשם ודאי [כל האשמות הבאות על ודאי חטא שלא כאשם תלוי הבא על ספק] שאין בהם משום מראית העין, שהרי אי אפשר להקדישם בלי חטא

המחייב אותם, או ששחט לשם בכור או לשם מעשר שאין בהם משום מראית העין שהרי יודעים שכניו הרואים שבהמות אלו אינם בכור או מעשר, או ששחט לשם תמורה ואין לו בהמת הקדש שיכול להמיר בה — שחיטתו כשרה.

זה הכלל: כל דבר שנידר ונידב, השוחט לשמו — אסור, ושאינו נידר ונידב, השוחט לשמו — כשר.

גמרא:

שנינו במשנתנו: **השוחט לשם עולה, לשם זבחים, לשם אשם תלוי...** שחיטתו פסולה. ומקשינן: **אשם תלוי בר נידר ונידב הוא,**

אלא בדבר הזה לא חש רבי שמעון למראית העין.

והתוספות מפרשים, שרבי שמעון הולך לשיטתו שהוא סובר, שהאומר הרי עלי עולה על מנת להקריבה בחוץ — אין זו עולה, ולכן כאן אין לחוש למראית העין, כי אפילו אם הוא הקדיש את הבהמה, הרי הקדישה על מנת לשוחטה בחוץ, ולא חל עליה הקדש. [תוד"ה ורבי שמעון].

457. המשנה הקודמת אומרת, ששנים ששחטו ואחד שחט לשם הרים — שחיטתו פסולה.

ובגמרא לעיל העמיד רב נחמן את המשנה בשותפים.

לדעת הרמב"ם, גם משנתנו עוסקת בשותפים אבל אם לא היה השוחט לשם עולה בעלים — אין הוא אוסר דבר שאינו שלו. [פ"ב מהלכות שחיטה הכ"א].

וכתב הבית יוסף, שדעת הרא"ש אינה כן, אלא במשנתנו שהאיסור הוא משום מראית העין

שהרואים לא ידעו דבר מסוים, ואוסרים משום מראית העין.

ופירש רש"י שם שחוששים שהשכנים לא ידעו. [ד"ה קמ"ל].

רש"י נקט בדוקא "שכניו", כי מהגמרא יוצא שיש דברים ידועים ודברים לא ידועים, כגון שידוע שאיש זה חייב חטאת ואיש זה לא חייב חטאת, והדבר ברור שאין כל העולם יודע דבר זה. אלא שחז"ל חששו משום מראית העין של השכנים, וחלוקי הדינים בהלכה זו נובעים מדיעתם או אי ידיעתם של השכנים.

455. מכאן משמע, שקרבן תודה אינו קרבן חובה לאותם ארבעה שחייבים להודות, אלא כל אדם מתנדב קרבן תודה בכל זמן שירצה. [רש"ש מנחות פ' ב בסוגריים].

456. רש"י. ופשוט שאין הכוונה שרבי שמעון לא חש למראית עין בכל התורה, שהרי מצינו שרבי שמעון חש למראית העין [שבת קמ"ו ב]

והלוא הוא קרבן חובה הבא על חטא כמו כל האשמות!

אמר רבי יוחנן: הא מני רבי אליעזר היא דאמר: מתנדב אדם אשם תלוי בכל יום⁽⁴⁵⁸⁾, שכיון שמצינו שהתורה הכשירה אשם תלוי ליקרב ולהאכל על ספק חטא, ואין אומרים שאם לא חטא — הביא חולין לעזרה, יש ללמוד מכך שאף מי שלבו נוקפהו שמא חטא יכול להביא אשם תלוי, ואף שהחיוב אינו אלא בספק שנתעורר על ידי שאכל אדם חתיכה אחת משתי חתיכות שאחת מהם חלב, ולא ידוע אם אכל חלב או שומן.

שנינו במשנתנו: השוחט... לשם פסח... שחיתתו פסולה.

ומקשינן: פסח, בר נידב ונידר הוא, והלוא זמנא קביעא ליה [קבוע לו זמן] שבו חייבים להקריבו, ואי אפשר להקריבו בזמן אחר!

אמר רבי הושעיא: שאני פסח מכל קרבנות החובה שאי אפשר להקדישם לפני שתחול החובה, אבל פסח הואיל והפרשתו לקרבן יכולה להיות כל השנה כולה, יש בו מקום לחשוד שהשוחט הקדיש את הבהמה לקרבן

פסח⁽⁴⁵⁹⁾.

אמר רבי ינאי: לא שנו במשנתנו שי שלחוש למראית העין אלא בתמימים, אבל בבעלי מומין אין לחוש, שכן מידע ידיע לרואים שלא ראוי לחול עליהם הקדש.

ורבי יוחנן אמר: אפילו בבעלי מומין נמי יש לחשוש משום מראית העין, שכן זימנין דרמי ליה מידי אמומא ולא ידיע [לפעמים מתכסה המום בצמר או בטיט ולא ידוע המום], ולא חלקו חכמים ופסלו את השחיטה אף כשהמום גלוי⁽⁴⁶⁰⁾.

שנינו במשנתנו: השוחט לשם חטאת... שחיתתו כשרה.

אמר רבי יוחנן: לא שנו אלא במי שאינו מחוייב חטאת, אבל אם נודע שעבר עבירה שהוא מחוייב עליה חטאת — הבהמה אסורה, שכן אימא לשום חטאתו הוא עושה, אבל כשלא נודע שהוא מחוייב חטאת אין לחוש שיאמרו שמא הוא מחוייב חטאת ולא נודע הדבר לאחרים, כי המחוייב חטאת רגיל לספר זאת לשכניו כדי שיתבייש ויתכפר לו⁽⁴⁶¹⁾.

459. רש"י מוסיף, שפסח שהוקרב שלא בזמנו הוא נעשה לשלמים.

ביאור דברי רש"י הוא, שאילו היה הדין במקריב פסח בשאר ימות השנה שהקרבן נפסל, אז לא היה בו כרת דשחוטאי חוץ כדין קרבן שאינו ראוי להקרבה בפנים, ואז גם לא היו אוסרים את הבהמה שנשחטה לשם פסח משום מראית העין.

460. ש"ך יור"ד סימן ה' ס"ק א'.

461. כך פירש רש"י.

יש לאסור אף כשאין הבהמה של השוחט, כי יש לחוש שהרואה יחשוב שהשוחט הוא בעל הבהמה ומועיל הקדשו. [בית יוסף סימן ה' ד"ה [ודע].

458. הרמב"ם פסק דלא כרבי אליעזר, ופסק שהשוחט לשם אשם תלוי — שחיתתו כשרה. [פ"ב משחיטה הי"ח].

והטור פסק כסתם משנתנו, שהשוחט לשם אשם תלוי — שחיתתו פסולה. [טור ריש סימן ה'].

ומקשינן: **והא לא קאמר לשם הטאתי**, אלא לשם חטאת, ואין משמעות דבריו שחטאת זו היא בשביל חיוב החטאת שהתחייב כבר, אלא שעתה נודב חטאת וזה בלתי אפשרי!

אמר רבי אבהו: באמת רבי יוחנן אסר רק **באומר לשם הטאתי**. ואם לא נודע שהוא חייב חטאת אפילו יאמר לשם חטאתי, אין אנשים מאמינים לו שהוא חייב חטאת.

שנינו במשנתנו: השוחט... **לשם תמורה** — שחיטתו כשרה.

אמר רבי אלעזר: **לא שנו אלא שאין לו זבח בתוך ביתו**, אבל אם נודע שיש לו זבח בתוך ביתו הבהמה אסורה, שכן **אימא אמורי אמיר ביה** [אולי הוא המיר בו], ואף שהזבח לא נמצא בפניו יכול הוא להמיר בו. אבל אם לא ידוע לנו שיש לו זבח בתוך ביתו, אין לחוש שיאמרו שיש לו ואין אנו יודעים זאת, כי הדרך היא להודיע ולהזהיר על קדשים שלא יבואו למעול בהם (462).

ומקשינן: **והא לא קאמר לשם תמורת זבחי** אלא לשם תמורה, ואין משמעות דבריו שזו

תהיה תמורת זבח מסוים, אלא שממיר תחת שם חטאת או עולה, וזה דבר שאי אפשר לעשותו!

אמר רבי אבהו: רבי אלעזר אסר רק **באומר לשם תמורת זבחי**. ואם לא נודע שיש לו זבח בתוך ביתו, אפילו יאמר לשם תמורת זבחי אין אנשים מאמינים לו.

שנינו במשנתנו: זה הכלל: כל דבר שנידב ונידב, השוחט לשמו — אסור, ושאינו נידב ונידב, השוחט לשמו — כשר.

והוינן: **לאתויי מאי** [מה מלמד] הכלל שלא ידענו מהפרטים?

ומשנינן: נידר ונידב כתוב במשנה **לאתויי** שוחט לשם **עולת נזיר** שאפשר להקדישה רק אם נדר בנזירות, **דמחו דתימא** [שהיה מקום לומר] שלא נאסור את הבהמה **דהא לא ידוע שנדר בנזירות**, ובודאי שיאמרו שדבריו דברי הבל. קא משמע לן (463) מתניתין שאנשים חושדים ואומרים: **אימר נדר** סתם נזירות שהיא שלשים יום **בצינעא** ולא נודע הדבר לשכניו, ולכן אפילו אם באמת לא נדר בנזירות — הבהמה אסורה (464).

462. תוספות ד"ה אימר.

463. בפירוש רש"י נמצאות המילים "קא משמע לן" בלשון הש"ס.

464. כתב הרמב"ם: "השוחט לשם עולת נזיר, אף על פי שאינו נזיר — שחיטתו פטולה, שעיקר הנזירות היא נדר, כך גם אפשר לנדור את קרבנות הנזיר. [תבואות שור סימן ה' ס"ק י"ח]."

במסכת יומא איתא: אמר רב יהודה: רב רמי: כתיב "אשרי נשוי פשע כסוי חטאה" וכתוב "מכסה פשעיו לא יצליח"! לא קשיא, הא בחטא מפורסם הא בחטא שאינו מפורסם.

ופירש רש"י: "בחטא מפורסם טוב לו שיוודה ויתבייש ולא יכפור בו, בחטא שאינו מפורסם לא יגלה חטאו וכבוד ה' הוא שכל מה שאדם חוטא בפרהסיא — מיעוט כבוד שמים הוא" [יומא פ"ב ב].

ועיין מגן אברהם אורח חיים סימן תר"ז ס"ק ב. ועיין תבואות שור סימן ה' ס"ק ז'.

ושאינו נידר ונידב כתוב במשנה לאתווי השוחט לשם עולת יולדת שידוע לשכניו שאין הוא חייב בקרבן הזה.

אמר רבי אלעזר (465): לא שנו אלא שאין לו אשה, אבל יש לו אשה לשוחט לשם עולת יולדת — אסור, שכן אימר לשמה של אשתו שילדה הוא עושה (466).

ומקשינן: והא לא קאמר לשם עולת אשתי!

אמר רבי אבהו: רבי אלעזר מדבר באומר לשם עולת אשתי. ומקשינן: פשיטא, והלוא

חידוש זה כבר השמיענו רבי אלעזר במה שאמר שאם יש לו זבח בביתו ואמר לשם תמורת זבחי — אסור!

ומתריצין: מהו דתימא אם לא ידוע לנו מב-א שאשתו ילדה, לא יאמרו שבאמת הקדיש לשם עולת יולדת, שכן יאמרו אם איתא דילדה אשתו, קלא הוא ליה [היה לזה קול], קא משמע לן שבאמת לידת בן קיימא ידועה, אבל אימר אפולי אפיל ולהפלה אין קול, וחושדים שהקדיש לשם עולת יולדת של אשתו שהפילה.

הדרן עלך השוחט

דאוליד קלא אית לה.

466. הקשה רש"י, אם המשנה מדברת במקרה שאין לו אשה — אין במשנה כל חידוש! לדעת רש"י, כל הקטע הזה אינו מהגמרא, ובודאי שהמשנה מדברת באדם נשוי, ועיין בהערה הקודמת גירסת רש"י. והתוספות מתרצים את קושיית רש"י, שהמשנה מדברת באדם שלא ידוע אם יש לו אשה, ומחדשת המשנה שאין הרואים אומרים שמא יש לו אשה וילדה. [תוד"ה לא].

465. הבאנו את הגמרא כפי שהיא כתובה לפנינו, אבל רש"י מוחק את כל דברי רבי אלעזר ודברי רבי אבהו.

גירסת רש"י ופירושו הם כך:

ושאינו נידר ונידב כתוב במשנה לאתווי השוחט לשם עולת יולדת בשביל אשתו ששחיתתו כשרה מפני שלא ידוע לנו שאשתו ילדה.

ומפרשינן: מהו דתימא, אימא ילודי יליד ולא נודע דבר הלידה ויש לחוש למראית העין, קא משמע לן שאין לחוש לכך דאם איתא